

Demény Piroska

Neveléstudományi konferenciákról

1. Beszámoló a kolozsvári neveléstudományi konferenciáról

A Babeş–Bolyai Tudományegyetem Tanárképző Intézetének szervezésében 2010. április 30. és május 2. között rendezték meg az erdélyi Neveléstudományi Konferenciát *Új utak és módok az oktatásban*-címmel. A rendezvénynek a kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet adott otthont. Ennek a patinás intézménynek a dísztermében és előadótermeiben zajlottak a megbeszélések. Az épület nagy díszterme hangulatos helyszínt biztosított a megnyitónak és a plenáris ülésnek, a folyosón kávészünetben lehetett megtekinteni az Ábel és a Stúdium kiadók, valamint a Bagoly Könyvüzlet kínálatát, az épületben található menza pedig az étkezésekhez és az esti fogadáshoz szolgáltatott megfelelő helyszínt, ahol finom hidegtalok és italok társaságában találkozhatunk, beszélgethettünk rég nem látott kollegákkal, és újonnan szerzett ismerőseinkkel. A háromnapos rendezvény „jógyakorlat” börzével indult, szombat a tudományos munka napja volt. Vasárnap tanulmányi kirándulást szerveztünk a Kolozsvár – Torockó – Torockószentgyörgy – Nagyenyed – Kolozsvár útvonalon. Az utazást saját személygépkocsikkal, illetve kisbusszal oldottuk meg. A résztvevők csoportosan megtekintették a torockói Népművészeti Múzeumot, majd sétát tettek a világörökség részének számító faluban. A torockószentgyörgyi Székelykő Kúriában közösen elfogyasztott ebéd után a csoport Nagyenyed felé irányult, ahol Papp Péter borász pincéjében Csávossy György borszakértő magyarázata mellett borkóstolón vett részt. Ezt követően megtekintettük a több száz éves múlttal büszkélkedő nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumot, a városközponti templomokat és a várat. A rendezvény anyagi alapjainak előteremtését a Bolyai Társaság és a Szülőföld Alap támogatásának köszönhetjük.

Összesen 120, a gyermeknevelésben dolgozó szakember, óvónő, tanító, gyógypedagógus, pszichológus, egyetemi oktató, illetve kutató területen dolgozó kolléga, valamint számos egyetemi hallgató regisztrált és volt jelen a konferencián Erdély, Magyarország és Kárpátalja különféle intézményeiből és képzőhelyeiről, kutató műhelyeiből, egyetemeiről és egészségügyi ellátó intézményeiből. Az előadók személyében több egyetem és főiskola (a Babeş–Bolyai

Tudományegyetem, a marosvásárhelyi Művészeti Egyetem, az Erdélyi Magyar Tudományegyetem, az Eötvös Loránd Tudományegyetem, a Miskolci Egyetem, a pécsi Római Katolikus Hittudományi Főiskola és a kárpátaljai II. Rákóczi Ferenc Főiskola), valamint számos középiskola és általános iskola képviseltette magát.

A plenáris ülés előadásai után hat szekció (oktatásszervezés – iskolatörténet, nyelv és irodalom, környezettudomány és környezeti nevelés, vallási és erkölcsi nevelés, matematika, nevelépszichológia és gyógypedagógia szekció) keretében zajlottak a bemutatók, a beszélgetések. A megbeszélések közös jellemzője az alternatívák keresése és az interdiszciplináris közelítésmód volt, az elmélet és gyakorlat összekapcsolásának jegyében.

A célkitűzésről

A háromnapos konferencia megrendezésével, a témaválasztással – a visszajelzések szerint – hiánypótló célt tűztünk ki. A neveléstudomány korszerű kutatási eredményei, valamint reformpedagógiai és alternatív módszerek alkalmazási lehetőségei egy fórumon jelenhettek meg. Az a célunk, hogy az oktatás különböző területei és szintjei közötti szakmai párbeszédet előmozdíthassuk, jó kezdeményezésnek bizonyult. A Konferencia hozzájárult az oktatásban dolgozó szakemberek közösségének növeléséhez és alakulásához, mely elősegíti szakmai érdekeik és kompetenciáik fejlesztését az új technológiák, módszerek és az oktatásban végbemenő változások függvényében. Az is fontos tény, hogy a Konferencia tervezett utódkiadványa aktív forrást jelent, mely nyitott lesz nagyobb közösségek számára, az Európai határokon túlmenően, elérve a világ más részein élő kutatókat, tanulókat, pedagógusokat, lehetővé téve így a tapasztalatcserét, és következményként a kompetenciák magas szinten történő teljesülését.

A „jógyakorlat” börséről

A konferencia céljai között szerepelt a kolozsvári magyar tannyelvű alternatív iskolák tanítási gyakorlatának bemutatása: az általuk a napi tevékenységek során használt innovatív, autentikus anyagokat felhasználó tanítási módszereket, az integrált készségfejlesztést ismertetni. Így kerülhetett sor péntek délután a nagy érdeklődésnek örvendő „jógyakorlat” börsére, melynek meghívott előadói

Kis Enikő és Tóth Márta – a Báthory Líceum tanítói, Tordai Kata – a Montessori Iskola tanítója, valamint Salat Enikő és Dan Judit – a Waldorf Iskola tanítói.

Kis Enikő és Tóth Márta kolléganők a Báthory Líceumban több éve hatékonyan működő *Step by Step* módszerről beszéltek: kiemelték a kooperatív csoportmunkára alapozó tevékenységeknek a kisiskolás személyiségfejlődésére gyakorolt hatását. A tanítási nap megszervezésében fontos szerepet játszik a reggeli üzenet, amikor több mint egy órában a gyerekek ráhangolódnak a napi tennivalókra, megbeszélik azokat a kérdéseket, amelyek őket foglalkoztatják. Ezek után különböző csoportokban, központokban tanulják meg a tantárgyakra leosztott tananyagot. Itt érvényesül a gyerekek egyéni tanulási ritmusa. Az adott tanulási napra meghatározott központokon mindenkinek végig kell mennie, tehát mindenkinek el kell végeznie feladatát. Az egyszerre négy központban zajló tanulási folyamatot két pedagógus irányítja, vezeti.

Tordai Kata kolléganő Montessori pedagógiai koncepcióját ismertette. Akkor nevelhetjük gyermekeinket legeredményesebben – véli Montessori Máriával egyetértve –, ha hagyjuk őket önállóan cselekedni. A felnőtt túlvédő gondoskodása ártalmas a gyermek számára, akadályozza egészséges fejlődést.

A Montessori-rendszer két alapelvét szem előtt tartva szervezik a kolozsvári Montessori Iskolában is a tevékenykedést: a gyermeki aktivitás és szabadság jegyében. A gyermeki aktivitásnak Montessori szerint két alapvető feltétele van: a gyermekhez méretezett, megfelelően berendezett tevékenységi tér és a tevékenységet befolyásoló, irányító eszközök. A szabadságnak csak addig van értelme, ameddig a gyermek saját korának, fejlettségi szintjének megfelelő eszközökkel tevékenykedhetik. Ebben az iskolatípusban, Montessori elveinek megfelelően, az oktatás anyagát elsősorban a tanszerek, eszközök alkotják.

Salat Enikő és Dan Judit kolléganők a Waldorf iskola sajátos struktúráját ismertették. A Waldorf Iskola esetében az osztályban végzett tanulmányi munka sajátos eleme az ún. epochális oktatás, ami azt jelenti, hogy a gyermekek tanrendje nem naponta és óránként változik, hanem a főoktatás tantárgyainak (anyanyelv, írás, olvasás, számolás, később természet- és társadalomtudományi tárgyak) tananyaga tömbösítve, egy-másfél hónapos szakaszokban kerül feldolgozásra. Ez a szervezeti megoldás lehetővé teszi, hogy a gyermek figyelme, érdeklődése tartósan egy-egy területre koncentrálódjon, több, különböző megközelítésben, változatos eszközökkel sajátítsanak el egy-egy anyagrészt. A kolozsvári Waldorf Iskola (mint általában a Waldorf-iskolák) munkájában kiemelkedő

szerepe van a művészeti nevelésnek: jellegzetes művészeti tevékenységformája az euritmia – a táncos mozdulatművészet, amely a tér, idő és az emberi test mozgásos megjelenítési, önkifejezési formája.

A plenárisról és a szekcióülésekről

A konferencia üléseit dr. Fóris-Ferenczi Rita docens nyitotta meg. Beszédében külön kiemelte az új szakmai fórumként kezdeményezett konferencia szakmai célkitűzésének, szellemiségének fontosságát.

A plenáris előadások sorát dr. Kopp Erika, a budapesti ELTE docente nyitotta, aki a reform- és alternatív módszerek közoktatásban való adaptációjának lehetőségeiről beszélt. Előadása néhány pedagógiai megoldást a tananyagszervezés, oktatási módszerek, értékelési eljárások kérdései köré csoportosítva mutatott be, ismertetve ugyanakkor az adaptáció nehézségeit és buktatóit is. Knausz Imre, a miskolci egyetem tanára *A világháló és az oktatás* című előadásában azt vizsgálta, hogyan használhatjuk fel a világháló nyújtotta lehetőségeket a műveltségközvetítés érdekében. Előadásában néhány konkrét lehetőséget is felvillantott olyan fogalmak köré csoportosítva, mint hálózatépítés, interaktivitás, tartalommegosztás. Mindezek mögött valójában egy meghatározott tanulásfelfogás áll, amely az ismeretek alkalmazását, vagyis az értelmezést állítja középpontba. Knausz Imre előadásában kitért olyan webes jelenségek bemutatására, mint Facebook, Twitter, blogok, online jegyzetelés stb. Ádám Anetta, a miskolci egyetem tanára előadásaiban a fegyelem fogalmával, illetve az iskolai fegyelmezés változásaival foglalkozott. Felvázolta azt a fegyelemről alkotott elképzelést, amely a különféle reformpedagógiai elméletekből kirajzolódik. Ádám Anetta előadásában kitért arra, hogy az elmélet az egyes pedagógiákban milyen gyakorlati megvalósulásban jelentkezik: rámutatott arra, hogy a reformpedagógiai koncepciók arra

törekednek, hogy a fegyvelmezés egy preventív tevékenység legyen, mely főként a folyamat és a helyzet megelőzését szolgálja. Ezek után bemutatta a hallgatóságnak azt a dokumentumelemzést, amelyet középiskolások körében végeztek azzal a céllal, hogy bemutassák, ők hogyan látják az iskolai fegyvelmezés változásait. Az előadásban

három generáció tipikus iskolai csínyeit és az arra adott tanári válaszokat mutatta be. A fegyvelmezés a három generáció folyamatán végigvezetve a következő képet mutatja: az első vizsgált generációnál az iskolai fegyvelmezetlenség szégyen volt, a másodiknál bátorsággként fogták fel, míg napjainkban dicsőség lett a társak előtt. A diákok esszéiből a fegyvelmezéssel kapcsolatosan egyértelműen kirajzolódó attitűd a biztos és határozott keretek és korlátok utáni vágyat mutatja.

A plenáris előadások után a tudományos munka hat szekcióülés keretében folyt, tematikáját tekintve az oktatásszervezés kérdéseitől a vallásos nevelés problematikáján keresztül a nyelv és irodalom, a környezettudomány vagy a matematika tanításának módszertani megújításáig terjedően. Az alternatív oktatás korszerű formái, az oktatásszervezés megreformálása, az információközpontú és informatizált társadalom kihívásai, a demokráciára való nevelés fontossága és a kompetencia-központú tanítás csak egy-két kiemelt kérdéskör abból a tág horizontból, amely – az útkeresés és a párbeszéd közös nevezőjéről indulva – a különböző munkacsoportokban megvitatásra került.

Szemléltetésképpen – a teljesség igénye nélkül – néhány előadascím az elhangzottak közül: Az iskolai oktatás minőségkritériumai (Fodor László, EMTE, Marosvásárhely), Az új óvodai tanterv az óvodapedagógusok szemszögéből (Stark Nagy Gabriella, BBTE-PNK, Szatmárnémeti), Adalékok a Podkarpatszka Rusz magyar óvodáinak történetéhez (Balogh Livia, II. Rákóczi

Ferenc Főiskola, Kárpátalja), Mi a kompetencia mostanában? (Csutak Judit, Márton Áron Gimnázium Csíkszereda), Az alsó tagozatos tankönyvek szerepe a szövegértés fejlődésében (Fóris-Ferenczi Rita, BBTE-PNK, Kolozsvár), A szemléltetés jelentősége a környezeti nevelés hatékonyságának fokozásában (Németh Mariann, Petőfi Elméleti Líceum, Székelyhíd), A szakmai identitás formálásának lehetőségei és módszerei a hittanárok képzésében (Sipos Edit, Római Katolikus Hittudományi Főiskola, Pécs), Az oktatóprogramok szerepe a számfogalom kialakításában (Juhos Ildikó, Széki óvoda), A téri nyelv fejlődési sajátosságai a 3–5 éves koraszülött és normál fejlődésű gyermekeknél (Györkő Enikő, Pécsi Tudományegyetem), Egészségnevelési – drogmegelőzési tevékenység beépítése az általános és középiskolák nevelési feladatrendszerébe (Schád László, Szeged)

A jelenlévők pozitív visszajelzései alapján bátran kijelenthetjük, hogy egy építő, gondolatébresztő, további vitákra, kutatásra ösztönző szakmai-tudományos rendezvényen vehettünk részt, mely reményeink szerint a jövőben is megszervezésre kerül. Az előadások szerkesztett változata még ebben az évben közös kötetben válik hozzáférhetővé a tágabb szakmai közönség számára.

2. Vendégségben az ELTE Műhelykonferencián

Domus-ösztöndíjasként tavasszal kéthetes tudományos kutatáson vehettem részt a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Karának Neveléstudományi Intézetében. Szerencsésnek mondhatom magam, mert éppen ebben az időszakban zajlott (2010. április 16-án) az ELTE PPK neveléstudományi Intézet tudományos műhelyeinek bemutatkozása *Neveléstudomány – reflexió – innováció* címen. A Kacinczy utcai rendezvényre én is meghívást kaptam, s örömmel vettem részt a plenáris ülészen, melyet az Oktatási és Kulturális Minisztérium, az ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kara, valamint az ELTE Élethosszig Tartó Művelődésért Alapítvány támogatott.

A konferencia célja az volt, hogy bemutassa a Neveléstudományi Intézet és kapcsolatos műhelyeinek munkáját az innovatív, autentikus anyagokat felhasználó tanítási módszereket, az integrált készségfejlesztést, s ezen felül szakmai fórumot teremtsen, ahol a magyar neveléstudomány képviselői találkozhatnak és tanácskozhatnak. Magyarország számos oktatási intézményéből, egyeteméről jelentkeztek főiskolai és egyetemi oktatók, módszertani szakemberek, hogy megosszák tapasztalataikat. A közel 30 előadó az andragógia elméleti és szervezeti alakulásáról, a felnőttoktatásban jelentkező új szereplőkről és változó szerepekről, a pedagógiatörténet szerepének és tudományos státusának változásairól, a nevelés változó funkcióiról tanácskoztak.

A konferenciát Oláh Attila dékán nyitotta meg, majd ezt követően dr. Szabolcs Éva intézetigazgató ismertette a Neveléstudományi Intézet struktúráját és az intézetben folyó sokrétű kutatómunkát. Az előadások, a poszterbemutatók változatos témákat öleltek fel. Az előadások témái között szerepelt az Oktatáseméleti Tanszéken folyó kutatómunka és műhelymunka főbb irányainak és eredményeinek a bemutatása (előadó: Vámos Ágnes), különös tekintettel a tanulási eredmények és a tanítási kiválóság kérdéseire. Vass Vilmos az interdiszciplinaritás képzési programok tervezésében és bevezetésében játszott szerepéről referált, Ollé János a virtuális tanulási környezetekben kialakított oktatási folyamatok sajátosságait mutatta be. Kopp Erika készülő empirikus reformpedagógiai témájú kutatásáról beszélt, amelyben az oktatás fogalmának olvasatait a szakértői és narratív interjú módszerével dolgozza fel. Maróti Andor, Striker Sándor és Fehér Katalin a felnőttoktatásról, annak törekvéseiről és változásairól beszéltek. Pethő László nemzetközi tükörbe helyezte a

felnőttképzés kérdését, Szabóné Molnár Anna az időskori tanulás fontosságát emelte ki, Arapovics Mária a civil szervezetek felnőttek tanulásában betöltött szerepét vázolta. Németh András, Szabolcs Éva és Baska Gabriella, Hegedűs Judit a pedagógiatörténet változásairól tartottak érdekesítő előadást. Ebéd után a nevelés változó funkcióiról tanácskoztak olyan előadók bemutatásai kapcsán, mint Bábosik István, M. Nádas Mária, Trencsényi László és sokan mások. A poszterbemutatók számos gyakorlati ötletet adtak a különböző témák feldolgozásához, az elért eredmények bemutatásához.

Összegzésként: sikeres, szakmailag hasznos rendezvényen vehettem részt, ahol motiváló előadásokat és poszterbemutatókat láthattam. Ezúton is szeretnék köszönetet mondani a Domus Hungarica Alapítványnak, hogy lehetővé tette a tanulmányutamat a Neveléstudományi Intézetben, és minden kollégának a megosztott szakmai tapasztalatot.